

הוזמנת לחקירת מס? הצטייד במילון והיזהר משיבוש הליכים

חב הנחקרים ברשות המסים הם אנשים נורמטיביים שלא רגילים לבקר בחדרי חקירות ■ בעזרת כמה עצות ניתן להתמודד עם החקירה ואפילו להבין את "שפת המסים" שבה משתמשים החוקרים

פורסם לראשונה: 07:00 20.03.2011 עודכן ב: 08:36 20.03.2011

מאת: **שני מזרחי**

<< הזמרים אייל גולן וקובי פרץ, איש העסקים ג'קי בן זקן, מאמן הכדורסל פיני גרשון ומנכ"ל מד"א אלי בין מרכיבים רשימה חלקית של מצעד הנחקרים בשנה האחרונה בחשד לביצוע עבירות מס. המשותף לכולם: מדובר באנשים שבדרך כלל אינם חשודים בעבריינות, ונדיר שיהיה להם כל דין ודברים עם המשטרה. לעומת זאת, בקרב רשויות המס הם סומנו כחשודים.

לפני כחודש התבטאה בכנס של רשות ההגבלים העסקיים נשיאת בית המשפט המחוזי בתל אביב, דבורה ברלינר, על כך ש"עברייני מס הם בדרך כלל אנשים נורמטיביים שתורמים מאוד לחברה", ולכן קשה במיוחד להכניסם למאסר. ואולם, למרות האמפתיה, ביקרה ברלינר את המציאות הישראלית, שבה, לדבריה, עבירות המסים נהפכו ל"ספורט לאומי". "אנשים שלא יחלמו לקחת רכוש של אחר, כשזה מגיע למסים כל הגבולות שלהם מיטשטשים", אמרה.

חקירה ברשות המסים שווה במהותה לחקירה משטרתית, ובוודאי מאיימת לא פחות. ואולם יש דגשים ומאפיינים שמיוחדים רק לה. "יש הרבה מאוד פרטים בחקירות מסים", אומרים עורכי דין המתמחים בפלילים ועבירות מס, והחוקרים של הרשות הם בדרך כלל אנשים בעלי השכלה רחבה שאינה נופלת, ובמקרים רבים אף עולה, על זו של הנחקרים עצמם. במקרה שנקלעתם, חלילה, לחקירה ברשות המסים, להלן מבחר עצות שהעבירו עורכי דין.

ביקור מפתיע בשעת בוקר מוקדמת

זימון לחקירה ברשות המסים אינו דבר נעים. אדם שמזומן לחקירה יכול להיתקל בשני מצבים: במקרה אחד, הפחות גרוע, הוא יקבל שיחת טלפון ממשרדי הרשות שתודיע לו כי הוא מזומן לחקירה. במצב השני, הנעים עוד פחות, חוקרי הרשות יתדפקו על דלתו (לרוב בשעות הבוקר המוקדמות) ולאחר חיפוש במשרדו ובביתו ידרשו ממנו להתלוות אליהם לחדר החקירות.

"אדם שזימנו אותו בטלפון לחקירה, צריך להתייעץ קודם כל עם עורך דין", אומר עו"ד יובל מעוז ממשרד שקל ושות', לשעבר חוקר ברשות המסים. לדבריו, כדאי יותר להתייעץ עם עורך דין ולא עם רואה חשבון. הסיבה: חיסיון. "לאדם יש חיסיון על כל מה שהוא מדבר עם עורך הדין שלו. לעומת זאת, החוק אינו מטיל חיסיון על יחסי רואה חשבון-לקוח".

גם אם שלפו אותך מהבית לחדר החקירות, עדיין יש לך זכות לדבר עם עורך דין, מסביר מעוז. "אנשים חייבים להבין ששפת המסים היא שפה שונה ולא רגילה והרבה מאוד פעמים הנחקרים לא מבינים את מה שהחוקרים אומרים", מסביר מעוז. הוא מסביר שורה של

מונחים שחוקרי הרשות אוהבים לעשות בהם שימוש: חשבונות זרה, אסמכתא, תשומות, מנה ועוד (ראו טבלה). לכן, אומר מעוז, "כשאתה מגיע לחדר החקירות רצוי לבקש שיחה עם עו"ד ולחכות עד להגעתו".

לדבריו, הרבה פעמים החוקרים מאפשרים לנחקר להתקשר לעורך דין, אך מתחילים לדבר איתו כביכול "אוף דה רקורד", כלומר מחוץ לפרוטוקול. "אין שיחות אוף דה רקורד", מסביר מעוז. מכל שיחה כזו החוקר יכול להכין מזכר שייכנס לחומר הראיות נגדך. "יש למסור גרסה רק לאחר שיחה עם עורך דין וכשהחקירה מוקלטת".

לעמדתו של מעוז מצטרפים גם עורכי הדין שניר שער ואבישי מלכא, המתמחים במסים, גם הם עבדו בעברם ברשות המסים. שער ומלכא מסבירים: "בתי המשפט מייחסים משקל רב לגרסה הראשונית שנחקר מוסר בפני חוקר המס". לכן, הם אומרים, "אם אתה לא מבין את השאלה, עדיף לשמור על זכות השתיקה".

לדבריהם, גם כשנמצאו ראיות שמייחסות לנחקר עבירות מס לכאורה, הרי שלמוצא פיו ולגרסתו ערך רב להמשך הטיפול בעניינו. "גרסת הנחקר תהווה ראיה בפני בית המשפט בניהול ההליכים המשפטיים נגד הנחקר", אומרים שער ומלכא. "היא יכולה לקבוע אם התיק יילך להליך פלילי או להליך מינהלי של סנקציות אזרחיות כמו קנסות".

עו"ד עמית בר-טוב, מומחה בדיני מסים, מסביר כי "אם בראיות שנאספו במהלך החקירה ובהן גרסת הנחקר, שהיא חלק חשוב בראיות, החוקרים לא הצליחו להגיע להוכחה של כוונה פלילית להתחמק ממס, התיק יישאר לכל היותר בהליך אזרחי וייתכן שאף ייסגר. "אל תנסה לרצות את החוקרים ואל תתחנף אליהם", מציע בר-טוב. "זכור שחוקרי רשויות המס מבצעים את עבודתם במיומנות רבה. בדרך כלל הם בעלי השכלה רחבת היקף, עורכי דין, רואי חשבון, כלכלנים. בנוסף הם עוברים הכשרות מיוחדות".

כשמוסרים גרסה, מסביר בר-טוב, אל תציע כמה חלופות למקרה ספציפי. "אם אתה לא זוכר פרטים מסוימים, תציין שאינך זוכר את פרטי המקרה", הוא מוסיף. לעמדה זו מצטרפים גם שער ומלכא: "מטבע הדברים בחיי העסקים אדם מבצע עשרות ומאות פעולות שלגביהן חוקר המס עשוי לשאול. לכן, לגבי דברים שאינך זוכר, עדיף לומר שאינך זוכר ולא לתת תשובה בשליפה מן המותן. תשובה כזו עשויה לסבך אותך בהמשך".

עו"ד מעוז ממליץ לתת תשובות תמציתיות כמה שיותר. "כל תשובה מפורטת גוררת אחריה 15 שאלות נוספות. יש הרבה מאוד פרטים בחקירות מסים". החקירות, מסביר מעוז, מתבססות על מסמכים, צ'קים, ספרים. מדובר בהרבה מאוד פרטים שהנחקר לא תמיד זוכר או בקיא בהם. לכן, אם אתה לא בטוח - עדיף לשתוק.

טיפ נוסף, שעליו ממליץ מעוז: זכור תמיד עם מי עשית עסקות. מעוז מסביר שפעמים רבות החקירות מתמקדות בחשבונות פיקטיביים, חשבונות שהנחקר קיבל מאדם אחר שהעסיק כקבלן משנה ובהמשך הוא דורש אותן כהוצאות. "צריך תמיד לזכור עם מי עשית עסקה ואת מי לקחת לעבודת משנה. הרבה פעמים שואלים את הנחקר של מי החשבונות והוא מתחיל להתבלבל. אם אתה לא יודע - שתוק". צריך לזכור תמיד, מדגישים עורכי הדין, שאי אפשר לתקן אחרי שמסרת גרסה. אין מקצה שיפורים לחקירה.

עו"ד אבי גרוס ממליץ לנחקר למסור גרסה ולא לשמור על זכות השתיקה. "צריך לזכור שהחוקרים מיומנים מאוד ומקצועיים והם יודעים היטב להוציא מהנחקרים את מטרותם. לכן, עצתי לנחקרים היא לא לשמור על זכות השתיקה. אם הנחקר יכול להתייעץ עם עו"ד לפני החקירה או במהלכה מה טוב". לדבריו, חשוב לזכור כי "שתיקה בחקירה ואחר כך מסירת גרסה בבית המשפט עלולה להיחשב לעדות כבושה ולא תעזור לנחקר". לשיטתו של גרוס, התייעצות עם עו"ד ומסירת גרסה בחקירה תוביל לכך "שגם הזאב יצא שבע וגם הכבשה תישאר בחיים".

גרוס מוסיף כי שמירה על זכות השתיקה תוביל בדרך כלל להארכת מעצרו של הנחקר, לצורך מה שחוקרי הרשות יטענו כצורכי השלמת החקירה. לדבריו, נחקרים בעבירות מס

אינם פושעים לרוב, ולכן ימי המעצר במהלך החקירה עלולים להיות הרי אסון מבחינתם: נפשית ופיסית.

חדר החקירה הוא חדר הקלטות משוכלל

"כנחקר קח בחשבון כי חדר החקירה או חדר המעצר אליו הגעת, הוא חדר הקלטות משוכלל", מציין עו"ד בר-טוב. "בנוסף לאמצעי ציתות והקלטה, יש בחדר גם מצלמות וידיאו שמצלמות ומתעדות אותך". לכן, מזהיר בר-טוב, "אל תצחק. אדם שלא ביצע עבירה ומזומן לחקירה ברשות המסים לא צוחק ולא מחייך. זכור שאתה נמצא בחקירה, החוקר הוא לא חבר ולפיכך התנהג בהתאם". מאידך, אומר בר-טוב, "אל תילחץ מכך שהחוקר יודע עליך פרטים. זה שידועים עליך כמה פרטים זה לא אומר שלחוקר יש ראיות על המקרה עצמו". "אם משאירים אותך לבד בחדר החקירות עם חומר חדש או אם משאירים אותך עם אדם נוסף, אל תשכח שמצלמים אותך", אומר מעוז. לדבריו, "פעמים רבות החוקרים יוצאים מהחדר ומשאירים את הנחקר לבד לקרוא משהו ואז מסתכלים על תגובותיו והתנהגותו, שיכולה הרבה מאוד פעמים להסגיר אותו. במקרים אחרים משאירים את הנחקר לבד ואז מכניסים אדם נוסף לחדר, עוד נחקר או מישהו אחר, כדי לראות אם תדבר איתו ומה תגיד לו".

"פעמים רבות הנחקרים נופלים כשהם מוסרים מידע או מתייעצים עם גורם זר", מסביר בר-טוב. "זה תפקידם של גורמים זרים - להוציא מידע מהנחקר ולעזור לרשות החוקרת. דוגמה נפוצה היא שימוש של הרשות במדובב שמכניסים לתא המעצר", מציין בר-טוב. "זה יכול להיות אפילו חבר שאתה מכיר וקיבל חסינות בתיק שבו הוא חשוד".

לחב, שימוש במדובב הוא דפוס פעולה משטרתי, ולכן בדרך כלל יוכנס מדובב בחקירת מסים המשותפת למשטרה, מסביר עו"ד מעוז. עם זאת, גם לרשות המסים יש כיום כלי חקירה רבים ובין היתר, יש כיום יחידה סמויה ברשות, שמטרתה לאסוף מידע מודיעיני ואף להביא לחקירה אנשים ש"נעלמו" מהשטח והרשות מבקשת להביאם לחקירה.

התכוננו ליום ארוך ומעייף

השלב הסופיים של חקירת המס הם קריטיים מאוד לחקירה. פעמים רבות שלבים אלה יכולים להציל את הנחקר. "בטרם חתימתך על ההודעה בתום גביית העדות, קרא אותה בעיון רב ואמת את תוכנה כדי לוודא שכל הדברים שנאמרו על ידך כלולים בה", מציעים שער ומלכא.

נחקר צריך להיחקר בשפת אמו, מציין מעוז. במידה שהנחקר אינו שולט בשפה העברית או שהוא שולט בה חלקית, שיבקש מתורגמן. "אין לחתום על העדות לפני שקראת כל מלה בה עד סופה".

אחת משיטות החקירה היא לעיין את הנחקר, מסביר מעוז. אחרי שמונה שעות של חקירה רצופה, נחקרים רבים כבר עייפים ואז החוקר שולף עדות של עשרות עמודים ולנחקר אין כוח לעבור על העדות בצורה יסודית. "זו טעות. חובה לקרוא את העדות באופן יסודי ולחתום בכל עמוד ולא רק בסוף העדות".

נחקרת, קראת את כל העדות, חתמת ושחררת הביתה? אל תדבר עם אף אחד. "ביום החקירה וגם לאחר מכן אל תנסה להתקשר לחברייך ולתאם איתם עדויות", אומר בר-טוב. מעוז מוסיף שלא מומלץ להתקשר לאנשים ששמו עליה במהלך החקירה. התקשרות ושיחות עם אנשים קשורים יכולה להוביל לסעיף של שיבוש הליכי חקירה, מסבירים עורכי הדין. "עבירת השיבוש בסופו של יום תהיה חמורה הרבה יותר מהעבירה שעליה נחקרת", מסבירים מעוז ובר-טוב.

אתה ממש רוצה לדבר? התקשר לעורך הדין שלך. בשבועות הקרובים הוא יהיה החבר הכי טוב שלך, אומרים עורכי הדין.